

A young green seedling with two leaves growing out of dark soil under a starry night sky with a crescent moon.

IN HET RITME VAN DE MAAN

Ecologische en biodynamische tuinders geloven dat de stand van de maan invloed heeft op de waterhuishouding van planten en daarmee op hun groei en bloei. Dat stuit soms op onbegrip. "Ik werd liefkozend een heks genoemd", aldus natuurliefhebber Monique Könings, die graag met de maan tuiniert. Maar als de maan in staat is de oceanen te bewegen, waarom zou het hemellichaam dan niet ook invloed hebben op de sapstromen in bomen, struiken en planten?

TEKST: LINDA VAN 'T LAND BEELD: MONIQUE KÖNINGS, SHUTTERSTOCK

Of je het nu zweverig vindt klinken of niet: het valt niet te ontkennen dat de maan invloed heeft op processen op aarde. Denk bijvoorbeeld aan de getijden eb en vloed. Wanneer je bij het tuinieren rekening houdt met de stand van de maan, wordt dat ecologisch of biologisch dynamisch tuinieren genoemd. Het idee is dat je let op de stand van de maan bij zaaien, snoeien, oogsten en plukken omdat de verschillende periodes van invloed zijn op de ontwikkeling van plantenwortels, bladeren, bloemen, vruchten of zaden.

DALENDE MAAN

De stand van de maan wordt aangeduid als een dalende of een stijgende maan. Dit heeft niet te maken met een opkomende of afnemende maan, maar met de sterrenbeelden. Wanneer de maan zich beweegt door de sterrenbeelden Tweelingen tot en met Schorpioen, wordt dat een dalende maan genoemd. Dit is volgens ecologische tuinders het beste moment om te planten en te snoeien, omdat de sapstroom in planten, struiken en bomen op dat moment het minst actief is. Door te snoeien bij een dalende maan verliezen gewassen weinig vocht en behouden ze een maximum aan levenskracht. Er wordt ook gezegd dat een dalende maan gunstig is voor het bodemleven. Dit zou dus een goede tijd zijn om te planten, compost door de grond te werken of te bemesten omdat planten bij een dalende maan hun wortelstelsel ontwikkelen. Zo kunnen ze goed aarden op hun nieuwe plek.

STIJGENDE MAAN

De periode dat de maan door de sterrenbeelden Boogschutter tot en met Stier gaat, wordt een stijgende maan genoemd. Tijdens deze periode zouden sapstromen in planten, bomen en struiken actief zijn en omhoog getrokken worden vanuit de wortels naar bladeren, vruchten en bloemen. De opwaartse sapstroom is een perfect moment voor de bovengrondse ontwikkeling van de plant. Het is beter om in deze periode de sapstroom niet te verstoren en dus niet te snoeien. Een stijgende maan is volgens ecologische tuinders bij uitstek het moment om je op andere klussen in de tuin te richten en je borders, moestuin en gazon voornamelijk te verzorgen.

RUDOLF STEINER

Het is de Oostenrijkse antroposoof Rudolf Steiner die biologisch dynamisch tuinieren in de jaren twintig van de vorige eeuw populair heeft gemaakt bij een groeiende groep tuinders. Steiner maakte

zich ongerust over het toenemende gebruik van kunstmest in de land- en tuinbouw en zag de aarde veel meer als een organisme, dat bestaat uit een perfecte samenhang tussen dieren, planten, bodemleven en de kosmos. Steiner geloofde dat de kosmos, inclusief de maan, zon en planeten, een directe invloed heeft op het leven op aarde en dus ook op de groei en ontwikkeling van planten. Volgens hem zijn organismen niet alleen gevormd door aardse processen, maar ook door spirituele en kosmische krachten. Zijn gedachtegoed was niet nieuw. Al eeuwenlang gelooft men dat de maan van invloed is op het leven op aarde. Overigens draait biodynamisch tuinieren niet alleen om de stand van de maan. Het gaat ook over een diversiteit aan geteelde gewassen en de inzet van preparaten en compost.

MARIA THUN

Het werk van Rudolf Steiner is later voortgezet door mensen als de Duitse Maria Thun. Zij deed met radijsjes jarenlang onderzoek naar

Maansknoten

Maansknoten zijn snijpunten waarop de maan in zijn baan rond de aarde het pad van de aarde rond de zon kruist. Deze momenten worden door de maankalender gezien als de meest geschikte rustdagen voor tuinders.

Steiner geloofde dat de kosmos, inclusief de maan, zon en planeten, een directe invloed heeft op het leven op aarde en dus ook op de groei en ontwikkeling van planten.

het telen van gewassen op basis van de stand van de maan. Maria constateerde dat de maan in een periode van ongeveer een maand langs de twaalf sterrenbeelden beweegt. Deze sterrenbeelden zijn onder te verdelen in vier groepen: aarde, lucht, water en vuur. Bij elk van deze groepen past een deel van de plant: wortels (gewassen zoals wortels, uien en bieten), bladeren (bladgewassen zoals kool, sla en spinazie), bloemen en vruchten (vruchtgewassen zoals tomaten, pepers en bonen). Op basis van haar onderzoek heeft Maria een zaai kalender gemaakt, met daarop de momenten waarop sommige gewassen wel of juist niet gezaaid zouden moeten worden. Deze kalenders worden nog altijd volop gebruikt in de biodynamische land- en tuinbouw en bijvoorbeeld ook door imkers.

Twijfel? Zaai eens een deel van je planten volgens de maankalender en een deel op een willekeurige dag.

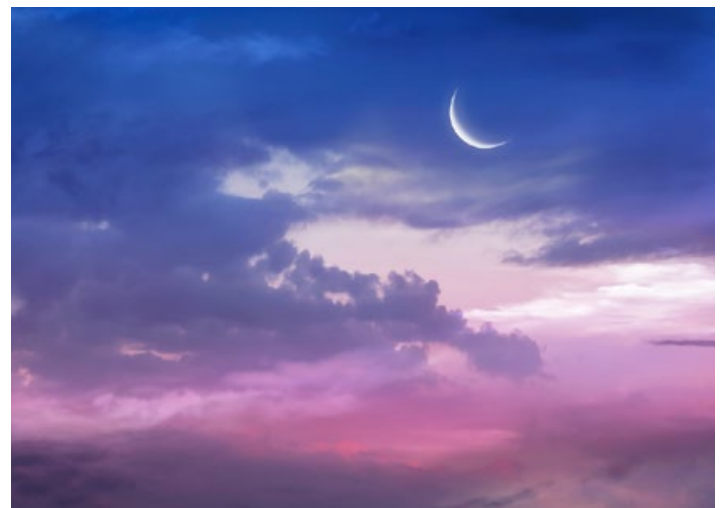

LAAGDREMPELIG

Monique Könings is oprichter van Natuuropleiding en eigenaar van De Wildplukkende Bourgondiër: een label waaronder ze van alles aanbiedt wat met eetbare natuur te maken heeft. Tijdens haar opleiding Kruidengeneeskunde kwam ze voor het eerst in aanraking met de filosofie rondom tuinieren met de maan. “In de kruidengeneeskunde tapt men bijvoorbeeld sap van berkenbomen. Tijdens de opleiding leerde ik dat je dat echt niet bij volle maan moet doen, omdat je dan de boom onherstelbaar zou kunnen beschadigen.” Monique vindt de theorie interessant en verdiept zich er verder in, ook voor lesstof binnen haar Natuuropleiding. “In een les over het heelal bespreken we hoe alles met elkaar samenhangt en elkaar kan beïnvloeden. We spreken bijvoorbeeld over eb en vloed, maar ook over de invloed op sapstromen in bomen en hoe je daarmee rekening kunt houden in jouw tuin. Zo proberen we de materie toegankelijk en laagdrempelig te maken in plaats van alternatief.”

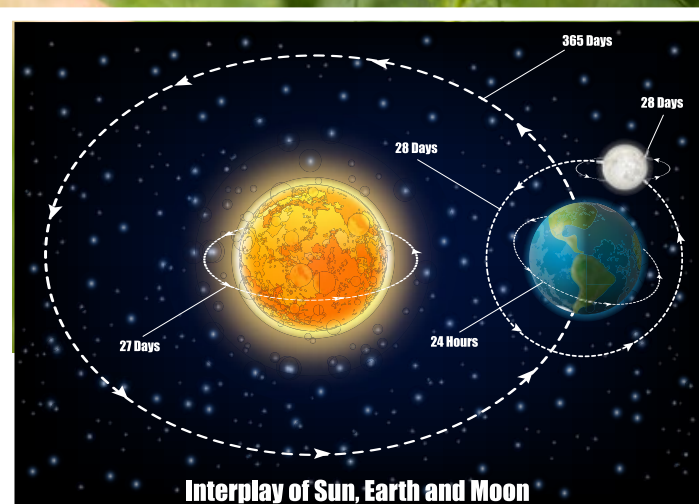
NATUURLIJKE RITMES

“Het is in de opleiding bijzonder om te merken dat mensen die dicht bij zee wonen of op zee werken zich intuïtief zeer bewust zijn van eb, vloed of springtij”, vervolgt Monique. “Voor mensen die meer in het binnenland wonen, is dat helemaal geen thema. Wij zijn in onze Westerse samenleving best ver van dit soort natuurlijke ritmes af komen te staan. We moeten werken op een moment dat je gezien de stand van de maan het beste zou kunnen zaaien of oogsten. Voor onze voorouders, voor wie voedsel verbouwen hun dagelijks leven was, was dat wél een volkomen logisch ritme. Het tijdstip van

Nieuwe maan

Nieuwe maan is de eerste fase van de maancyclus en het moment waarop de maan vanaf de aarde het slechtst zichtbaar is. Tijdens nieuwe maan staat de maan namelijk tussen de aarde en de zon in, waardoor de weerkaatsing van licht afwezig is. Volgens de maankalender is dit een regeneratiefase, waarin kracht en energie opnieuw wordt verzameld. Een goed moment om plagen te bestrijden of ziekten in gewassen te behandelen.

‘Rond volle maan snoei ik nooit, bij afnemende maan wel. Ik zie dat als een periode van het terugtrekken van de natuur, net als eb.’

plukken en oogsten was bovendien van invloed op de houdbaarheid van de producten: tegenwoordig consumeren we alles veel sneller of hebben we manieren gevonden om de oogst langer te bewaren.”

INTUÏTIEF TUINIEREN

Monique noemt zichzelf een mellow versie van iemand die met de maan tuiniert. “Ik kijk niet zozeer naar een stijgende of dalende maan, maar veel meer naar een wassende en afnemende maan en naar de cyclus van dag en nacht. In de herfst pluk ik mijn laatste tomaten bijvoorbeeld het liefst in de middag, omdat ze dan veel zoeter zijn dan ’s ochtends. In de zomer pluk ik ze, net als snijbloemen, juist in de ochtend.” De wassende en de afnemende maan hebben niets te maken met de positie van de maan aan de hemel, maar met de vorm van de maan. Een wassende maan heeft de opening aan de linkerkant, een afnemende maan heeft de opening aan de rechterkant. “Rond volle maan snoei ik nooit”, zegt Monique.

“Bij een afnemende maan kan het wel. Ik zie dat als een periode van het terugtrekken van de natuur, net als eb.” Hiermee voldoet ze niet precies aan de eisen van de maankalender van Maria Thun, maar dat is voor Monique een heel bewuste keuze. “Ik merkte dat ik het heel ingewikkeld vond. Ik werkte bijvoorbeeld een tijdlang parttime in de tuinen van Culinaire Landgoed Parc Broekhuizen. Dan kun je niet precies op het juiste moment zaaien of oogsten: de maankalender houdt zich niet aan je werkrooster. Bovendien merkte ik dat ik door de complexiteit van de theorie ging tuinieren vanuit mijn hoofd. Terwijl ik juist geloof in intuïtief tuinieren: op je gevoel meebewegen met de natuur.”

ZELF AAN DE SLAG

Wil jij proberen te gaan tuinieren met de maan? Schaf dan een papieren maankalender aan, zoek een handige website op of maak gebruik van een digitale app. Veel goede maankalenders zijn nog altijd gebaseerd op het gedachtengoed van Maria Thun. Twijfel je aan de theorie? Zaaï dan eens een deel van bijvoorbeeld je wortels of tomaten volgens de maankalender en een deel op een willekeurige dag. Uit het resultaat zal blijken of tuinieren met de maan zinvol voor je is. Monique pleit ervoor in ieder geval klein te beginnen. “We leven in een andere tijd en realiteit dan onze voorouders. Laat je niet onzeker maken, maar blijf vooral kijken naar wat er in je tuin gebeurt. Zo houd je het leuk.”